

Konec roku v organizačních složkách státu České republiky[#]

(Diskuse k Důvodové zprávě vydané MF ČR k návrhu novely zákony č. 218/2000 Sb., rozpočtová pravidla, platné od 1. března 2008)

Jaroslava Marhounová*

Pojem organizační složky státu vešel v platnost od 1. 1. 2001 v souvislosti se zákony:

- č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích,
- č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla).

Organizační složky státu nahradily rozpočtové organizace ústředně řízené. Je pro ně charakteristické, že hospodaří s prostředky státního rozpočtu v rámci rozpočtových kapitol, nemají právní subjektivitu, ale jsou samostatnými účetními jednotkami účtujícími v plném rozsahu účtové osnovy. Objem prostředků, který mohou ze státního rozpočtu čerpat v následujícím roce a který platí za předpokladu, že bude státní rozpočet schválen, je jim oznámen půl roku předem. Sestaví si svůj předběžný rozpočet příjmů a výdajů, který upřesňují začátkem běžného účetního období.

Podstatnou změnou oproti hospodaření dřívějších rozpočtových organizací se stala možnost převést část prostředků nevyčerpaných na rozpočtované výdaje v běžném roce do dalšího účetního období prostřednictvím rezervního fondu. V České národní bance je pro něj otevřený samostatný bankovní účet s předčíslem jednotně stanoveným pro všechny organizační složky státu.

Výše uspořené rozpočtových prostředků převáděná do rezervního fondu byla podle prvního znění zákona č. 218/2000 Sb., rozpočtová pravidla, omezena – limitována 2 % objemu rozpočtu výdajů s výjimkou prostředků nečerpaných na výplatu mezd, ostatních odměn za práci, náhrad mezd a výdajů s nimi souvisejících, které se nepřeváděly vůbec.

Zákon č. 218/2000 Sb., rozpočtová pravidla, byl od začátku své platnosti mnohokrát měněn a doplňován podle požadavků, které vyplynuly z praxe. Významnou se stala novelizace, která umožnila, že od konce roku 2004 mohly organizační složky státu rozdíly mezi schváleným, případně upraveným, rozpočtem výdajů na každý rok a skutečnými výdaji téhož roku převést do rezervního fondu v plné výši. To však platilo pouze 4 roky. Poslední převod do rezervního fondu se uskutečnil na konci roku 2007.

V roce 2007 byla připravena a v roce 2008 vstoupila v platnost další změna. V důvodové zprávě k této novele zákona se uvádí, že: „V rozpočtových pravidlech musí být zajištěna provázanost se systémem ESA 95. Z tohoto důvodu se navrhuje již nepřevádět ušetřené výdaje do rezervního fondu, ale navrhuje se, aby příslušným organizačním složkám státu

[#] Článek je zpracován jako jeden z výstupů výzkumného záměru *Rozvoj finanční a účetní teorie a její aplikace v praxi z interdisciplinárního hlediska* s registračním číslem MSM6138439903.

^{*} Ing. Jaroslava Marhounová, Ph.D. – odborná asistentka; Katedra finančního účetnictví a auditingu, Fakulta financí a účetnictví, Vysoká škola ekonomická v Praze, nám. W. Churchilla 4, 130 67 Praha 3; <marhoun@vse.cz>.

vznikaly v dalších letech nároky na překročení výdajů o uspořené prostředky v minulých letech. Tato úprava se projeví změnou ve znění § 47“.

Uvedená úprava nezměnila jenom § 47, který se týká použití nevyčerpaných prostředků, ale projevila se i v § 48, kde jsou uvedeny zdroje rezervního fondu. Za nevýhodu této úpravy považují, že zdroji rezervního fondu zůstaly pouze prostředky poskytnuté ze zahraničí a dary, odvody neoprávněně použitých peněžních prostředků a příjmy z prodeje majetku, které organizační složka státu nabyla darem nebo dědictvím. Tedy zdroje náhodné, pravidelný zdroj – nedočerpané prostředky z rozpočtu, vypadl a tím se podstatně snížila funkce rezervního fondu. V tomto smyslu se jedná o krok zpět na úroveň dřívějších rozpočtových organizací.

Dále je v důvodové zprávě k novele zákona uvedeno, že používání tzv. uspořených peněžních prostředků je složité, protože dochází k nabalování výdajů a příjmů státního rozpočtu. Ale s tím rozpočtová skladba a pravidla pro sestavování finančních výkazů počítají vykazováním výše příjmů a výdajů po konsolidaci. Navíc je v novele uvedena podmínka, že organizační složky státu mohou nároky z uspořených výdajů za r. 2008 začít uplatňovat až po vyčerpání uspořených prostředků v rezervním fondu z minulých let. To znamená, že použití rezervního fondu a s ním nabalování příjmů a výdajů se ještě po určitou dobu uskutečňovat bude, protože praxe ukázala, že se do rezervního fondu ukládá více, než se z něj čerpá. Je tedy otázka, zda jedním z důvodů novely zákona není také snaha po odčerpání uspořených prostředků z rezervních fondů organizačních složek státu.

Diskutabilním bodem v důvodové zprávě je i to, že nároky z uspořených výdajů nebudou uvedeny v účetnictví a nezbývá proto než zavést o nich samostatnou evidenci a správce kapitol a ministerstvo financí o jejich stavu a pohybu informovat zvláštními výkazy, které se z této evidence budou sestavovat. Na rozdíl od toho byl pohyb na bankovních účtech rezervních fondů a ve čtvrtletních účetních (finančních) výkazech jasně a přehledně viditelný. Kladem nového způsobu nakládání s nevyčerpanými prostředky je pouze to, že nároky z uspořených prostředků se budou počítat až po ukončení běžného účetního období a budou zcela přesné. Převody nevyčerpaných prostředků do rezervního fondu bylo nutné provést již před koncem roku v termínech určených bankou a tím zcela přesné být nemohly.

Novela zákona vstoupila v platnost dne 1. 3. 2008 pod číslem 26/2008 Sb. a změny v tomto příspěvku uvedené se v praxi projeví až v průběhu roku 2009. Novela obsahuje změn více, já jsem se zaměřila pouze na ty, které se týkají konce roku v organizačních složkách státu.

Závěr

Ne každá změna zákona musí znamenat posun vpřed a být jednoznačně přínosem. Části zde uváděné novely zákona č. 218/2000 Sb., rozpočtová pravidla, které se týkají nakládání s nevyčerpanými prostředky na rozpočtované výdaje, se poprvé uplatní v praxi v závěru roku 2008 a dále v roce 2009. Až v průběhu roku 2009 se projeví, zda výhrady zde popisované byly oprávněné a do jaké míry je novela zákona přínosem pro hospodaření s rozpočtovými prostředky a pro využití rezervního fondu v organizačních složkách státu.

Konec roku v organizačních složkách státu České republiky

Jaroslava Marhounová

ABSTRAKT

Příspěvek se zabývá problematikou rezervního fondu v organizačních složkách státu, jehož význam podstatně snížila novela zákona o rozpočtových pravidlech České republiky platná od 1. března 2008, která ze zdrojů rezervního fondu vyloučila peněžní prostředky uspořené z rozpočtovaných výdajů. Nevyčerpané prostředky rozpočtované na výdaje budou pouze znamenat nárok na překročení rozpočtu v příštím roce a evidence o nich bude uskutečněna mimo účetnictví. Příspěvek oponuje hodnocením uvedeným v důvodové zprávě k této novele.

Klíčová slova: Organizační složky státu; Rezervní fond; Příjmy a výdaje; Rozpočet; Uspořené peněžní prostředky; Novela zákona o rozpočtových pravidlech.

The End of the Year at Organizational Units of State of the Czech Republic

ABSTRACT

This article deals with the relevant questions of reserve fund in organizational units of state in the Czech Republic. The importance of the reserve fund was mainly reduced by the amendment to the act about budget rules of the Czech Republic established from 1st March, 2008. The article is opposed to reasoning of this amendment and shows positives and negatives.

Key words: Organizational units of the state; Reserve fund; Cash inflow and outflow; Budget; Cash saving; Novelization of the act about budget rules.

JEL classification: M41.